

Το αδιέξοδο της Ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης

Η Ελλάδα συγκαταλέγεται σήμερα στις ευρωπαϊκές χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ταυτόχρονα, όμως, καταγράφει από τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας και επαγγελματικής αναντιστοιχίας μεταξύ των πτυχιούχων.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ και της Eurostat, περισσότερο από το 30% των αποφοίτων ΑΕΙ ηλικίας 25-34 ετών απασχολείται σε θέσεις εργασίας που δεν απαιτούν πανεπιστημιακά προσόντα, έναντι περίπου 22% στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η «υπερεκπαίδευση» αυτή δεν αποτελεί πρόβλημα για την οικονομία, αλλά ενδείξει εκπαιδευτικής επιτυχίας αποτελεί, αντίθετα, σύμπτωμα μιας βαθύτερης ομικής δυσλειτουργίας.

Η υπερδιόγκωση του
νεπιστημιακού χάρτη
Ελλάδας, με περισσότερα
από 430 τμήματα ΑΕΙ σε
χώρα 10,5 εκατομμυρίων
κατοίκων, δεν συνοδεύεται
από αντίστοιχη επένδυση
σε ανθρώπινο δυναμικό
υποδομές - εργαστήρια κα-
ποιοτήτων σπουδών. Αντιθέ-
τως, διαμορφώθηκε ένα
διαθρηωτικά κατακερματι-
σμένο σύστημα, στο οποίο
αρκετά τμήματα λειτουρ-
γούν υπό οριακές ακαδη-
μαϊκές προϋποθέσεις, με
περιορισμένη ερευνητική
δραστηριότητα και πολύ
ασθενή σύνδεση με την οί-
κονομία, την κοινωνία και
την ελληνική παραγωγή.

Τα αποτελέσματα αυτής της εκπαιδευτικής πολιτικής αποτυπώνονται σήμερα και σε συγκεκριμένα στοιχεία. Στους πρόσφατους διαγωνισμούς του ΑΣΕΠ

για θέσεις δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης περίπου το 40% των υποψηφίων διέθετε πανεπιστημιακό πτυχίο! Όταν πτυχιούχοι των ΑΕΙ ανταγωνίζονται αποφοίτους λυκείου για θέσεις βασικών διοικητικών και λοιπών προσόντων, η Ελλάδα δεν αξιοποιεί το ανθρωπινό κεφάλαιό της* το απαξιώνει.

Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί και η αλματώδης αύξηση των μεταπτυχιακών και διδακτορικών προγραμμάτων. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας, στο ΑΕΙ λειτουργούν σήμερα περισσότερα από 1.400 προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών, αριθμός δυσανάλογος προς το μέγεθος της χώρας και τις δυνατότητες του ακαδημαϊκού της συστήματος. Αν και αρκετά από αυτά επιτελούν πολύ αξιόλογο επιστημονικό έργο, σημαντικό ποσοστό τους εμφανίζει περιορισμένη στόχευση, ασαφή επιστημονική ταυτότητα και ανεπαρκή σύνδεση με τις ανάγκες της χώρας. Σταδιακά, το ελληνικό πανεπιστήμιο κινδυνεύει να μετατραπεί σε μηχανισμό απονομής τίτλων, αντί να παραμένει κοιτίδα δημιουργίας και διάχυσης της νέας γνώσης.

Το πρόβλημα δεν είναι ποσοτικό, αλλά βαθιά ποιοτικό. Η διεθνής εμπειρία έχει δείξει ότι η ακαδημαϊκή αριστεία δεν επιτυγχάνεται μέσω της γεωγραφικής διασποράς και του κατακερματισμού.

αλλά μέσω της συγκέντρωσης πόρων, ανθρώπινου δυναμικού και ερευνητικών υποδομών σε λιγότερα και ισχυρότερα ανώτατα ιδρύματα. Αντιθέτως, στην Ελλάδα κυριάρχησαν επί δεκαετίες πολιτικές ίδρυσης νέων τμημάτων με κριτήρια «τοπικής ανάπτυξης» και εκλογικής σκοπιμότητας, χωρίς έναν συνολικό στρατηγικό σχεδιασμό.

Σε αυτό το ήδη επιβαρυνόμενο περιβάλλον προστίθεται και η ταχεία εξάπλωση της τεχνητής νοημοσύνης, η οποία εισάγει μια νέα και σύνθετη πρόκληση. Η δυνατότητα αυτόματης παραγωγής επιστημονικών και ερευνητικών κειμένων αποδυναμώνει τα ήδη εύθραυστα συστήματα αξιολόγησης ιδίως, όταν αυτά βασίζονται σε αμιγώς ποσοτικά κριτήρια. Το ζήτημα, ωστόσο, δεν είναι πρωτίστως τεχνολογικό, αλλά κατεξοχήν θεσμικό: χωρίς αυστηρά πλαίσια ακαδημαϊκής δεοντολογίας, αναβαθμισμένες διαδικασίες ελέγχου και ουσιαστική αξιολόγηση, η ποιότητα των σπουδών στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση κινδυνεύει -ήδη- να υποβαθμιστεί περαιτέρω.

Στο μεταξύ, το ελληνικό Δημόσιο λειτουργεί ως ο βασικός απορροφητής αυτών των δυσλειτουργιών. Η συσσώρευση υπερπροσωντούχων σε θέσεις χαμηλής εξειδίκευσης συντηρεί έναν φαύλο κύκλο χαμηλής παραγωγικότητας, στασιμότητας και ανεργίας.

τητας και περιο-
ρισμένης καινο-
τομίας με άμεσες
αλλά και μακρο-
πρόθεσμες αρνη-
τικές επιπτώσεις
στην ανταγωνι-
στικότητα της
χώρας.

Η υπέρβαση του σημερινού αδιεξόδου προϋποθέτει πολιτική τόλμη και θεσμική σοβαρότητα. Απαιτείται μία ουσιαστική αναδιάρθρωση του πανεπιστημιακού χάρτιδραστηκή συγχώ

μημάτων στα πανεπιστή-
μια, δραστική μείωση του
αριθμού των εισακτέων στα
πανεπιστήμια, καθιέρωση
πριτίων προγραμμάτων
σπουδών τεχνολογικής εκ-
παίδευσης, αυστηρή και
ανεξάρτητη αξιολόγηση
όλων των μεταπτυχιακών
προγραμμάτων σπουδών,
καθώς και σαφή ακαδη-
μαϊκά κριτήρια για τη λει-
τουργία των
μεταπτυχιακών προγραμμά-
των. Η ποιότητα πρέπει να
επανακτήσει τον κεντρικό
της ρόλο έναντι της ποσό-
τητας.

Ζητή
στη

Ζητ
τη φετ
ρίοδο,
την 1η
θηκαν
λευσι
αμβυ
γών Μ
γματ
απόγ
Κέντ

ΕΝΗΜ
ΤΟΥ
ΕΚΤΙ
ΤΟΥ

ΚΕΝ
βρέ
θετ
και
σης
Συλ
και
γρ
χε
υπ
δι
Υ
Ο
α
Τ

καὶ
ἀπο-
στα-
σεως
αὐ-
τῶν.
οὕ-
τως
τοῦ
να-
βα-
πτί-
σματος